

De rubriek Mening

In het januarinumnummer 1989 verscheen de eerste bijdrage onder de rubriek 'Mening'.

Naast de artikelen en het radactioneel is er behoefte aan een rubriek waarin lezers ideeën naar voren kunnen brengen, kritiek kunnen uiten, dan wel stelling kunnen nemen.

Wij nodigen iedereen uit van deze mogelijkheid gebruik te maken, maar: houd het kort! De omvang van een bijdrage mag niet langer zijn dan 4 pagina's A4, getikt op regelafstand 1½. De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen in te korten.

Het zelfstandig recht op uitbetaling uit het voorstel van Wet verevening pensioenrechten bij scheiding: een civielrechtelijk gedrocht

Mr. W.P.M. Thijssen

Op 13 november 1990 is het voorstel van Wet verevening pensioenrechten bij scheiding bij de Tweede Kamer ingediend.¹ Dit ondanks het negatieve advies van de Sociaal Economische Raad naar aanleiding van het eerdere voorontwerp van Wet verrekening pensioenrechten bij scheiding² en van de Raad van State.³ Elders heb ik al enige kanttekeningen bij het wetsontwerp gemaakt⁴ en is mijn opvatting over de grote lijnen van het ontwerp weergegeven.⁵ Ook anderen hebben inmiddels hun visie op het wetsontwerp in de literatuur kenbaar gemaakt.⁶

In dit commentaar neem ik één aspect van de in het wetsontwerp gegeven regeling voor pensioenverevening onder de loep: het zelfstandig recht op uitbetaling van de vereveningsgerechtigde (ex-)echtgenoot jegens de pensioenuitvoerder. Uit de Memorie van Toelichting (MvT) blijkt dat het kabinet de rechtstreekse vordering van de vereveningsgerechtigde van cruciaal belang acht.⁷

1 De regeling van het ontwerp in hoofdlijnen

Het wetsontwerp kent aan de gescheiden echtgenoot recht op uitbetaling toe van de helft van het ouderdomspensioen van de andere echtgenoot, voor zover dit pensioen is opgebouwd tussen de datum waarop het huwelijk tot stand kwam en de datum waarop scheiding plaats heeft, aldus artikel 3, lid 1 van het ontwerp. De regeling is van aanvullend recht, zoals blijkt uit artikel 2,

lid 1.⁸ Onder 'scheiding' wordt verstaan scheiding van tafel en bed of echtscheiding, artikel 1, lid 1, aanhef en onder a. Om te voorkomen dat de tot verevening gerechtigde (ex-)echtgenoot zijn vordering bij de andere (ex-)echtgenoot moet innen, kent het ontwerp hem een rechtstreekse vordering ter grootte van de door de vereveningsplichtige verschuldigde bedragen toe jegens de pensioenuitvoerder, artikel 2, leden 2 tot en met 5.

1 TK 21 893.

2 Advies verrekening pensioenrechten bij scheiding, *SER-advies* 1987/04.

3 TK 21 893, B.

4 Zie *Tendensen* 35 (1991), pp. 1 en 6-7.

5 Namelijk in *Reflector* 4 (1991), pp. 42-43.

6 Zie Th.L.J. Bod, *Het wetsvoorstel Verevening pensioenrechten bij scheiding*, Tijdschrift voor Pensioenvraagstuk-

ken 1991, pp. 13-16, op wiens dissertatie *Pensioen en private recht*, H.D. Tjeenk Willink, Alphen aan den Rijn, 1979 het ontwerp is gebaseerd, en de brochure *Pensioen en scheiding*, Beschouwingen naar aanleiding van wetsontwerp 21 893 van M.J.A. van Mourik, uitgave van de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen, 1991.

7 MvT, TK 21 893, nr. 3, p. 10.

8 Aldus ook de MvT p. 23.

Bod stelt dat 'de regeling van het recht op uitbetaling....onduidelijk en gewrongen' is.⁹ Die gewrongenheid wordt veroorzaakt door het feit dat het recht op uitbetaling van de vereveningsgerechtigde jegens de pensioenuitvoerder die pensioenuitvoerder direct bij de scheiding betreft. Het is deze 'betrokkenheid' die ik aan een korte civielrechtelijke analyse onderwerp: hoe dient het zelfstandig vorderingsrecht van de vereveningsgerechtigde jegens de pensioenuitvoerder te worden gekwalificeerd en is het mogelijk dit recht op uitbetaling op betere wijze juridisch vorm te geven?

2 De plaats van het zelfstandig recht op uitbetaling van de vereveningsgerechtigde in het vermogensrecht

Ik beperk mij in mijn analyse tot een ouderdomspensioen waarop de Pensioen- en spaarfondsenwet (PSW) en/of de Regelen verzekeringsovereenkomsten PSW (de Regelen) van toepassing zijn. Een deelnemer aan een pensioenfonds ontleent het recht op uitbetaling van zijn ouderdomspensioen aan het deelnemerschap. In de situatie waarin een pensioenregeling door een verzekeringsmaatschappij wordt uitgevoerd, is de verzekerde (ex-)werknemer op grond van een dwingendrechtelijke bepaling begunstigde voor de uitkering van ouderdomspensioen, aldus artikel 3, lid 1 van de Regelen. Het recht op uitbetaling vormt géén inbreuk op de dwingendrechtelijk geregelde begunstiging. Zulks lijkt uit de MvT te kunnen worden afgeleid waar de betrokken bewindslieden stellen dat 'de pensioenrechten als zodanig onaangetast' blijven.¹⁰ Begunstigde voor het te verevenen ouderdomspensioen blijft de vereveningsplichtige.

Een aantal mogelijke kwalificaties dringt zich op: is sprake van hoofdelijkheid, van schuld- of contractoverneming van een deelbare verbintenis of van pluraliteit van schuldeisers? Welke is de verhouding tussen het vorderingsrecht op de pensioenuitvoerder en de in het Nieuw Burgerlijk Wetboek (NBW) opgenomen regeling voor het derdenbeding en voor de sommenverzekering?

2.1 Hoofdelijkheid

Van (aktieve) hoofdelijkheid is sprake in de situatie waarin

'ieder van twee of meer schuldeisers dezelfde prestatie in haar geheel van de schuldenaar kan vorderen, met dien verstande, dat voldoening aan een van hen de schuldenaar ook tegenover....andere schuldeisers bevrijdt'.¹¹

De bewindslieden lijken met de creatie van het zelfstandig vorderingsrecht van de vereveningsgerechtigde jegens de pensioenuitvoerder niet beoogd te hebben een vorm van hoofdelijkheid in het leven te roepen. Betaling aan de vereveningsplichtige van het gedeelte van het ouderdomspensioen dat aan de vereveningsgerechtigde moet worden uitbetaald, bevrijdt de pensioenuitvoerder immers niet, zo blijkt uit artikel 2, lid 2 van het ontwerp.¹² Integendeel, de pensioenuitvoerder zal in de geschetste situatie alsnog de bedragen waarop de vereveningsgerechtigde recht heeft aan hem moeten uitbetalen. De pensioenuitvoerder kan de aan de vereveningsplichtige echtgenoot betaalde bedragen als onverschuldigd betaald terugvorderen. Het risico van insolventie van de vereveningsplichtige ligt bij de pensioenuitvoerder. Zo wordt het door de wetgever nagestreefde doel, het creëren van een verhaalsmogelijkheid voor de vereveningsgerechtigde jegens een ander dan de gescheiden echtgenoot, vorm gegeven.

Het zelfstandig vorderingsrecht uit het ontwerp roept geen (aktieve) hoofdelijkheid in het leven, omdat betaling van het te verevenen deel van een ouderdomspensioen aan de vereveningsplichtige de pensioenuitvoerder niet bevrijdt.

2.2 Schuld- en contractoverneming

Ook van schuld- of contractoverneming is naar mijn mening geen sprake. Aan een essentieel vereiste van schuld- of contractoverneming is namelijk niet voldaan. Het gaat om het vereiste dat de gehele schuld of het conglomeraat van rechten en verplichtingen uit hoofde van de rechtsverhouding overgaat van het ene rechts-subjekt op het andere, artikel 6:155 NBW voor schuldoverneming en artikel 6:159, lid 2 NBW voor contractoverneming. In geval van pensioenverevening blijft de vereveningsplichtige immers de gerechtigde tot het te verevenen deel van het ouderdomspensioen. Slechts het recht op uitbetaling komt toe aan de vereveningsgerechtigde. Men zou kunnen stellen dat het vorderingsrecht van de vereveningsplichtige jegens de pensioenuitvoerder gedeeltelijk overgaat op de

9 Th.L.J. Bod, *t.a.p.*, p. 14.

10 MvT p. 15.

11 *Asser-Hartkamp I* (1988), p. 80.

12 Vgl. de MvT, p. 15.

vereveningsgerechtigde krachtens wetsbepaling, terwijl de verbintenis voor het overige ongewijzigd in stand blijft.¹³

Uit het voorafgaande volgt dat het zelfstandig recht op uitbetaling niet kan worden gezien als een wettelijke vorm van schuld- of contractoverneming, omdat niet álle rechten en verplichtingen van de vereveningsplichtige jegens de pensioenuitvoerder op de vereveningsgerechtigde overgaan, maar slechts het recht op uitbetaling van een gedeelte van het desbetreffende ouderdomspensioen.

2.3 De deelbare verbintenis

De verbintenis die een pensioenuitvoerder verplicht een ouderdomspensioen uit te betalen, is, naar moet worden aangenomen, uit zijn aard een deelbare verbintenis. Hartkamp geeft als voorbeeld van een deelbare verbintenis de verplichting 'tot levering van een ton steenkolen'.¹⁴ Het NBW stapt af van het leerstuk van de (on)deelbare verbintenis.¹⁵ In het NBW is slechts voor ondeelbare prestaties in een regeling voorzien, artikel 6:6, lid 2 NBW.

Het leerstuk van de (on)deelbaarheid van verbintenissen geeft geen duidelijkheid over de juridische status van het zelfstandig recht op uitbetaling van de vereveningsgerechtigde waarin het ontwerp voorziet.

2.4 Pluraliteit

Met de leerstukken van hoofdelijkheid en de deelbare prestatie hangt een ander leerstuk nauw samen: het leerstuk van de pluraliteit van schuldenaren en schuldeisers, zie de afdelingen 6.2 en 6.3 van het NBW.¹⁶ De vraag die zich opdringt is of het ontwerp van Wet verevening van pensioenrechten bij scheiding een wettelijke vorm van pluraliteit van schuldeisers in het leven roept, waarbij de vereveningsgerechtigde en de vereveningsplichtige als schuldeisers van de pensioenuitvoerder moeten worden aangemerkt. Uit artikel 6:15, lid 1 gelezen in verband met artikel 6:15, lid 2 NBW kan worden afgeleid dat de regeling voor de pluraliteit van schuldeisers ook van toepassing kan zijn wanneer de pluraliteit op een wettelijke regeling berust. Zulks blijkt uit de Toelichting-Meijers op artikel 6:15, lid 1 NBW.¹⁷ Naar mijn mening kan worden aan-

genomen dat het zelfstandig vorderingsrecht van de vereveningsgerechtigde de pensioenuitvoerder met een door de wet opgelegde vorm van pluraliteit van schuldeisers confronteert. De wettelijke regeling voor de pluraliteit van schuldeisers bestrijkt echter met name de situatie waarin de verschillende vorderingsrechten in een gemeenschap vallen. Daarvan is in het kader van pensioenverevening volgens de voorgestelde regeling geen sprake. Pensioenverevening heeft immers plaats na scheiding van tafel en bed of echtscheiding, juist in de situatie waarin een eventuele gemeenschap wordt ontbonden! De constatering dat het zelfstandig vorderingsrecht van de vereveningsgerechtigde een wettelijke vorm van pluraliteit in het leven roept, blijft naar mijn mening dan ook zonder bijzondere gevolgen. De vereveningsgerechtigde staan de rechtsmiddelen ter beschikking die in het algemeen voor een crediteur uit hoofde van een verbintenis openstaan.

De constatering dat het zelfstandig recht op uitbetaling uit het ontwerp de pensioenuitvoerder met meerdere crediteuren uit hoofde van één en hetzelfde ouderdomspensioen confronteert heeft geen bijzondere gevolgen, omdat het leerstuk van de pluraliteit met name van belang is in de situatie waarin de verschillende vorderingsrechten in een gemeenschap vallen.

2.5 De leerstukken van het derdenbeding en de begunstiging uit hoofde van sommenverzekering

Zou het leerstuk van het derdenbeding, opgenomen in de artikelen 6:253 tot en met 6:256 NBW, nieuw licht werpen op de aard van het zelfstandig vorderingsrecht van de vereveningsgerechtigde? Hierbij moet worden bedacht dat de verplichting tot betaling van een ouderdomspensioen kan worden beschouwd als een derdenbeding in de situatie waarin de werkgever van de vereveningsplichtige echtgenoot een pensioenverzekeringsovereenkomst met een pensioenfonds of een levensverzekeringsmaatschappij sluit. Deze situatie doet zich voor wanneer de pensioenregeling wordt uitgevoerd door een ondernemingspensioenfonds of door het sluiten van pensioenverzekeringsovereenkomsten met een levensverzekeringsmaatschappij met de werkgever als verzekeringsnemer, artikel 2, lid 1

13 In deze zin de *Parlementaire Geschiedenis Boek 6*, p. 578 en 584.

14 *Asser-Hartkamp I* (1988) p. 71.

15 Zie de *Parlementaire Geschiedenis Boek 6*, p. 97.

16 Zie *Asser-Hartkamp I* (1988), pp. 68-70.

17 Zie de *Parlementaire Geschiedenis Boek 6*, pp. 130-131.

jo. artikel 2, lid 4, onder B PSW.¹⁸ Grote groepen werknemers vallen echter onder de werkingssfeer van een verplichtgesteld bedrijfspensioenfonds, artikel 2, lid 1 PSW. Ook komt het voor, dat een werknemer zelf, daartoe door zijn werkgever in staat gesteld, een pensioenverzekering sluit, artikel 2, lid 1 jo. artikel 2, lid 4, onder C PSW. Andere uitvoeringsmogelijkheden laat ik buiten beschouwing.¹⁹

Daar waar een werkgever pensioenverzekeringen sluit kan het ouderdomspensioen als een derdenbeding worden beschouwd.²⁰ De werkgever bedingt immers van de levensverzekeringsmaatschappij of het pensioenfonds dat aan zijn werknemer vanaf diens pensioendatum een ouderdomspensioen wordt uitgekeerd. De werkgever is promittens, de verzekeringsmaatschappij of het pensioenfonds promissor, de werknemer de derde, zie artikel 6:253, lid 1 NBW. Gezien de dwingendrechtelijk geregelde begunstiging moet de verplichting het ouderdomspensioen uit te keren als een aanvaard derdenbeding worden beschouwd, zie artikel 6:253, lid 1 NBW en de Memorie van Antwoord II²¹ over het systeem van de wettelijke regeling van het derdenbeding. Het recht op het ouderdomspensioen kan zonder toestemming van de gerechtigde niet meer worden gewijzigd, omdat hij partij bij de tussen de werkgever en het fonds of de levensverzekeringsmaatschappij gesloten overeenkomst is geworden, artikel 6:254, lid 1 NBW. Voor een ouderdomspensioen verzekerd bij een verzekeringsmaatschappij geldt de regeling van titel 7.17 NBW als *lex specialis* ten aanzien van de algemene regeling van het derdenbeding.²² Deze bijzondere regeling sluit ten aanzien van de aanvaarde begunstiging aan op de algemene regeling, vgl. de artikelen 6:253 en 6:254 NBW met artikel 7.17.3.5 Invoeringswet Boek 7. De introductie van het zelfstandig vorderingsrecht van de vereveningsgerechtigde brengt een wettelijke inbreuk op het systeem van de algemene regeling van het derdenbeding en de bijzondere regeling van de derdenbegunstiging uit hoofde van een sommenverzekering mee. De vereveningsplichti-

ge moet immers dulden dat het te verevenen deel van zijn ouderdomspensioen aan de vereveningsgerechtigde wordt uitbetaald. Formeel is van strijd met de artikelen 6:253 NBW en 7.17.3.5 Invoeringswet NBW geen sprake, omdat de begunstiging ongewijzigd blijft. Naar mijn mening staat het zelfstandig vorderingsrecht van de vereveningsgerechtigde jegens de pensioenuitvoerder wel op gespannen voet met de genoemde artikelen.

Ik concludeer dat het zelfstandige recht op uitbetaling uit het ontwerp op gespannen voet staat met het leerstuk van het derdenbeding en de regeling van de begunstiging uit hoofde van de sommenverzekering, omdat de vereveningsplichtige niet kan worden geïdentificeerd met de derde-begunstigde voor het ouderdomspensioen.

2.6 Het zelfstandig recht op uitbetaling: een buitenbeentje in het privaatrecht

In de onderdelen 2.1 tot en met 2.5 van dit artikel heb ik aangegeven welke kwalificaties niet van toepassing kunnen zijn op het recht op uitbetaling van de vereveningsgerechtigde jegens de pensioenuitvoerder. Deze constatering leidt tot de conclusie dat het recht op uitbetaling een buitenbeentje is. In juridisch jargon: het zelfstandig recht op uitbetaling is een rechtsfiguur met sui generis karakter.

Naar mijn mening dienen bijzondere civielrechtelijke regelingen zoveel mogelijk aan te sluiten bij het systeem van het algemene vermogensrecht.²³ Daarmee is de rechtszekerheid dienend. Immers, wanneer een bijzondere wettelijke regeling past in het systeem van het algemene vermogensrecht, is duidelijk welke regels op die rechtsfiguur van toepassing zijn. Een op zich zelf staande rechtsfiguur roept vragen op, omdat er geen regels voor zijn. Deze vragen moeten in het uiterste geval door de rechter worden beantwoord. In de rechtspraak zou aan de hand van de aan de rechter voorgelegde gevallen aan een rechtsfiguur met sui generis karakter vorm moeten worden gegeven.²⁴

Naar mijn mening geldt in nog sterkere mate

18 In deze zin ook de *Parlementaire Geschiedenis Boek 6*, p. 956. Vgl. W.E.M. Leclercq, *Levensverzekering in het (nieuwe) vermogensrecht*, diss., Koninklijke Vermande BV, Leystad, 1991, pp. 95-101.

19 Zie in het algemeen over de uitvoeringsmogelijkheden van een pensioenregeling: P.M. Tulfer, *Pensioenen*, Kluwer, Deventer, 1986, pp. 92-113 en E. Lutjens, *Pensioenvoorzieningen voor werknemers*, diss., W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle, 1989, pp. 264-265.

20 Aldus Ph.H.J.G. van Huizen, *Enige civielrechtelijke aspecten van de pensioentoezegging*, WPNR 1991, p. 426.

21 *Parlementaire Geschiedenis Boek 6*, pp. 957-960.

22 Met betrekking tot titel 7.17: T.J. Dorhout Mees, *Nederlands handels- en faillissementsrecht deel III*, Gouda Quint BV, 1980 p. 244, vgl. pp. 221-223 en W.E.M. Leclercq, a.w. pp. 95-101.

23 Vgl. HR 30 januari 1959, NJ 1959, 548 (Quint/Te Poel).

24 Vgl. *Asser-Scholten* (1974), pp. 44-48.

dat de wetgever bij het in het leven roepen van nieuwe civielrechtelijke wetgeving aansluiting bij het algemene vermogensrecht moet zoeken, wanneer het vermogensrecht daartoe de mogelijkheid biedt. Voor het zelfstandig recht op uitbetaling van de vereveningsgerechtigde jegens de pensioenuitvoerder uit het ontwerp bestaat die mogelijkheid.

3 Het alternatief: de inningsvolmacht

Hoe zou aan het recht op uitbetaling van het te verevenen deel van een ouderdomspensioen aan de vereveningsgerechtigde juridisch vorm kunnen worden gegeven op zodanige wijze, dat dit recht past in het systeem van het algemene vermogensrecht? Ik zie een mogelijkheid door het recht op uitbetaling waarin het wetsontwerp voorziet te vervangen door een wettelijke, onherroepelijke inningsvolmacht.²⁵

Met het in het leven roepen van het zelfstandig recht op uitbetaling beoogt het kabinet te bewerkstelligen dat de vereveningsgerechtigde de te betalen bedragen niet aan de vereveningsplichtige, maar aan de pensioenuitvoerder ontleent. Zo wordt de band met de (ex-)echtgenoot ook in het kader van de pensioenverevening doorgesneden.²⁶ Dit doel kan ook worden bereikt door het zelfstandig recht op uitbetaling te vervangen door een wettelijke onherroepelijke volmacht die de vereveningsgerechtigde machtigt tot inning van de betaling door de pensioenuitvoerder van het hem toekomende deel van het te verevenen ouderdomspensioen.

Volmacht neemt in het algemene vermogensrecht een duidelijke plaats in. In het nieuwe recht is in een wettelijke regeling voor de volmacht voorzien, namelijk in de artikelen 3:60 tot en met 3:79 van het NBW. Het systeem van het NBW brengt onder andere mee dat de bepalingen opgenomen in Boek 6 met betrekking tot de nakoming van verbintenissen op de rechtsfiguur volmacht van toepassing zijn.

Het grote voordeel van de inningsvolmacht in vergelijking met het zelfstandig recht op uitbetaling uit het wetsontwerp is gelegen in de rechtszekerheid. De positie van de pensioenuit-

voerder, in de terminologie van de wettelijke regeling voor de volmacht de wederpartij, is wettelijk geregeld. Voor de positie van de pensioenuitvoerder is met name van belang dat hij bevrijdend kan betalen aan degene die zich bij hem als vereveningsgerechtigde aandient, indien hij aanneemt en mag aannemen dat deze persoon inderdaad vereveningsgerechtigd in de zin van het wetsontwerp is. Dit kan naar mijn mening worden afgeleid uit het bepaalde in artikel 3:61, lid 2 NBW. Voorts past de constructie van de inningsvolmacht, gezien het feit dat door de pensioenuitvoerder aan de vereveningsgerechtigde verrichte betalingen voor hem bevrijdend zijn, in het systeem van de wettelijke bepalingen voor het derdenbeding en de sommenverzekering, zie artikel 3:66, lid 1 NBW, vgl. de *Parlementaire Geschiedenis Boek 3*, p.274.

Opgemerkt moet worden dat de pensioenuitvoerder in de door mij voorgestelde constructie van de wettelijke inningsvolmacht behalve aan de vereveningsgerechtigde, ook aan de vereveningsplichtige bevrijdend kan betalen. Volmachtverlening werkt immers niet privaatief.²⁷ Deze consequentie van de volmachtconstructie komt niet overeen met de strekking van het zelfstandig recht op uitbetaling uit het ontwerp.²⁸ Ik merk daarbij op dat de pensioenuitvoerder in de huidige opzet van het ontwerp het risico loopt het te verevenen deel van een pensioentermijn tweemaal te moeten betalen, bijvoorbeeld in de situatie waarin dit gedeelte bij vergissing aan de vereveningsplichtige wordt uitgekeerd. In die situatie komt aan de pensioenuitvoerder weliswaar de vordering uit hoofde van onverschuldigde betaling jegens de vereveningsplichtige toe, maar de pensioenuitvoerder loopt daarbij het risico van insolventie van de vereveningsplichtige. In de opzet van het ontwerp moet de pensioenuitvoerder maar zien of de vereveningsplichtige over voldoende financiële middelen beschikt om het ten onrechte betaalde als onverschuldigd terug te kunnen vorderen. In de door mij gekozen opzet dient de vereveningsgerechtigde zich in de hier beschreven situatie tot de vereveningsplichtige te wenden. Hoewel dit tot een pijnlijke situatie kan leiden, lijkt het mij redelijker het risico van insolventie van de vereveningsplichtige bij de vereveningsgerechtigde te leggen dan bij

25 Deze vorm van volmacht komt in de praktijk veel voor, aldus *Asser-Van der Grinten I* (1990), p. 61.

26 Zie de MvT p. 10.

27 *Asser-Van der Grinten I* (1990), p. 62.

28 Zie de MvT, p. 10.

de pensioenuitvoerder. Scheiding is immers een zaak waar de pensioenuitvoerder buiten staat.²⁹

Het in het ontwerp opgenomen zelfstandig vorderingsrecht gaat niet eerder in dan nadat het te verevenen ouderdomspensioen tot uitkering komt, en stopt wanneer óf de vereveningsplichtige, óf de vereveningsgerechtigde overlijdt. Het zelfstandig recht op uitbetaling eindigt tevens wanneer het recht op ouderdomspensioen om een andere reden komt te vervallen, bijvoorbeeld omdat de laatste termijn is uitgekeerd, zie artikel 2, leden 2 tot en met 5 van het ontwerp. Ook op dit punt zou het zelfstandig vorderingsrecht kunnen worden vervangen door een wettelijke inningsvolmacht. Volmacht eindigt namelijk door de dood van of de volmachtgever (de vereveningsplichtige) of de gevolmachtigde (de vereveningsgerechtigde), aldus artikel 3:72 NBW.

De onherroepelijkheid van de volmacht brengt mee dat de vereveningsplichtige het recht op betaling van het te verevenen deel van het ouderdomspensioen van de vereveningsgerechtigde niet kan beëindigen door het intrekken van de volmacht, zie artikel 3:74, lid 1 NBW.³⁰ Deze onherroepelijkheid moet wél in de wet worden vastgelegd. Men dient immers te bedenken dat de volmacht tot invordering van een pensioen in het algemeen herroepelijk is op grond van het bepaalde in artikel 32, lid 3 PSW. Onherroepelijkheid van de inningsvolmacht in het kader van pensioenverevening past desalniettemin naar

mijn mening in het systeem van de PSW. Met het oog op pensioenverrekening is immers de mogelijkheid van afkoop van pensioen in het leven geroepen.³¹ Afkoop is uit zijn aard onherroepelijk. Wanneer afkoop in het kader van pensioenverrekening mogelijk is, kunnen tegen een onherroepelijke inningsvolmacht nauwelijks nog bezwaren van wetssystematische aard bestaan.

4 Tot besluit

Vanuit de optiek, dat bijzondere civiele wetgeving zoveel mogelijk moet aansluiten bij algemene privaatrechtelijke leerstukken kan het zelfstandig vorderingsrecht van de vereveningsgerechtigde uit het ontwerp Wet verevening van pensioenrechten bij scheiding veeleer als een civielrechtelijk gedrocht dan als een weloverwogen noviteit worden aangemerkt. Temeer daar een alternatief dat wél in het systeem van het algemene vermogensrecht past voorhanden is: de inningsvolmacht. Naar mijn mening dient het zelfstandig recht op uitbetaling in het ontwerp van Wet verevening pensioenrechten bij scheiding te worden vervangen door een onherroepelijke inningsvolmacht ten behoeve van de vereveningsgerechtigde (ex-)echtgenoot. Waarom van het zelfstandig recht op uitbetaling een buitenbeentje maken als het ook anders kan?

29 Ook de SER adviseerde negatief over het rechtstreeks vorderingsrecht, zie *SER-advies* 1987/04, p. 48.

30 Vgl. de *Parlementair Geschiedenis Boek 3* p. 292 en L.J. Hymans van den Bergh in zijn noot onder HR 19 februari

1960, *NJ* 1960, p. 1103.

31 Namelijk op grond van artikel 3 van de Aanwijzing gevallen waarin afkoop van aanspraak op pensioen mogelijk is, Beschikking van 16 juli 1987, *Stert.* 1987, nr. 143.